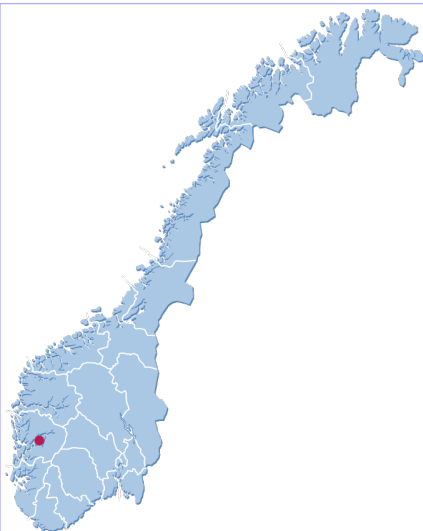

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Hordaland
 Kommune: 1227/Jondal
 Opprinnelig funksjon: Tuberkuloseinstitusjon
 Nåværende funksjon: Distriktpsykiatrisk døgnavdeling
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 1, fredning
 Totalt antall bygg: 4

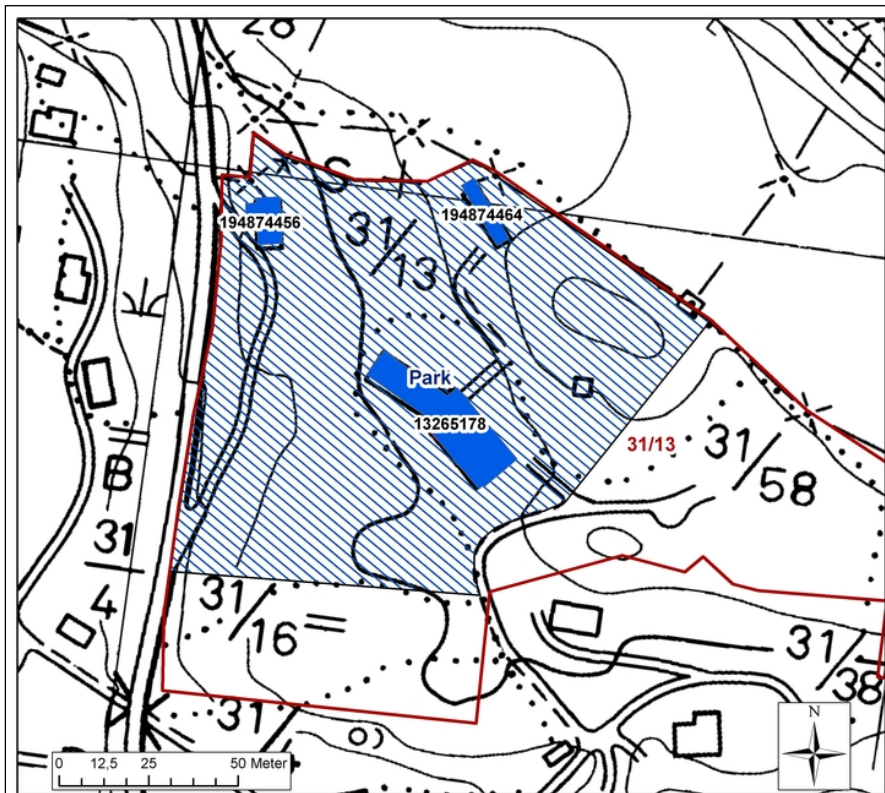

Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9901352	320301 Hovedbygg	1933	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	13265178	31/13
9901353	Kapell/garasje	1933	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	194874456	31/13
9901354	Kuren/liggehus ombygd til lager	1933	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	194874464	31/13

Vern kompleks

Formål: Formålet er å bevare Jonatunet som arkitektur- og helsehistorisk viktig eksempel på mellomkrigstidens mindre tuberkuloseinstitusjoner. Vernet skal sikre anleggets utforming, bygningenes innbyrdes sammenheng og arkitektur.

Begrunnelse: Jonatunet er med sin karakteristiske grunnplan og beliggenhet et godt bevart eksempel på periodens tuberkuloseinstitusjoner. Den tilbaketrunkne beliggenheten, orientering mot sol og utsyn med parkmessig uteareal er karakteristisk for tuberkuloseinstitusjonene hvor det ble lagt stor vekt på frisk luft og rekreasjon i behandlingen. Ved siden av hovedbygget består anlegget av kurhall og kombinert kapell og garasjebygg i et delvis opparbeidet parklandskap. Anlegget har høy grad av autenticitet som helhetlig miljø. Bygningstyper og en del detaljer er svært typiske for tuberkuloseanlegg fra perioden og gjør det godt leselig som institusjon. Anleggets nyere historie som psykiatrisk institusjon er typisk for en lang rekke tidligere tuberkuloseinstitusjoner og er et godt og representativt eksempel på endret bruk av bygg i helsesektoren i takt med endrete samfunnsmessige behov i årene etter krigen.

Omfang: Vernet omfatter hovedbygg med sengebro, kurhall og kombinert kapell- og garasjebygg samt parkanlegg. Anbefalt verneområde er vist på kart.

Beskrivelse kulturmiljø**- Bakgrunn**

Jondal sjukehus for tuberkulose ble åpnet 1. juli 1934. Planer om sykehus eller sykehjem i bygda hadde versert siden kommunen kjøpte legebolig i 1911. Kommunen søkte i 1921 om 50% tilskudd fra fylket til pleiehjem for bl.a. tuberkulose. Avgjørelsen trakk ut. I 1930 kom det bevegelse i saken. Da var Eikely tuberkulosehjem ved Valen blitt for lite. I stedet for å utvide ble Eikely overført til Valen sykehus. To alternative lokaliseringer for nyetablering ble vurdert, Kvam og Jondal. Valget falt på Jondal pga. flere årlige soltimer. Arkitekten Torgeir Alsaker var fra Hardanger og tegnet, som del av en omfattende og allsidig produksjon, en rekke ungdomshus i distriktet. Anlegget ble planlagt for 40 senger med kurhall, men antallet senger ble økt til 50 ved at kurhallen ble reist som eget bygg. Kostnadene kom på 290.000 kr, hvorav 44.000 ble betalt av Jondal kommune mot at kommunen fikk disponere tre senger for andre syke. Distriktslegen i Jondal hadde kontor i hovedbygget og var også institusjonens lege. Omlegging til psykiatrisk pleiehjem i 1957 med overflytting av pasienter fra bl.a. Valen psyk. sykehus. Gradvis omlegging fra psykiatrisk sykehjem til aktiv behandling og rehabilitering med allmen psykiatrisk voksentilbud. Er i dag døgnavdeling under Odda/Kvinnherad DPS.

- Dagens situasjon

Anlegget ligger i skrånende terreng et par hundre meter fra fjorden på oversiden av hovedveien i utkanten av kommunesenteret Jondal. Bygningene ligger luftig på delvis naturtomt, omkranset av hage og grøntområde med tildels storvokste løvtrær med Jondalselva i sør. Anlegget er orientert mot sørvest og utsikten over Hardangerfjorden med skog og fjell bak. Hovedbygget er tofløyet med knukket grunnplan orientert mot sørvest og med vidt utsyn over fjorden. På nedsiden mot hovedveien ligger kombinert kapell og garasjebygg. En frittliggende kurhall ligger på baksiden oppå en liten knaus. En støpt svunget sengebro gir forbindelse mellom hovedbygg og kurhall. En nyere personalbolig ligger tilbaketrunket et stykke øst for hovedbygget.

Eiendomshistorikk

1930 (ca): Eiendom innkjøpt til bygging av tuberkuloseinstitusjon.
 1957: I bruk som psykiatrisk sjukeheim.

Verneverdige bygg

Byggnr: 9901352
GAB nr: 13265178
Navn: 320301 Hovedbygg
Oppført: 1933

Byggnr: 9901353
GAB nr: 194874456
Navn: Kapell/garasje
Oppført: 1933

Byggnr: 9901354
GAB nr: 194874464
Navn: Kuren/liggehus
ombygd til lager
Oppført: 1933

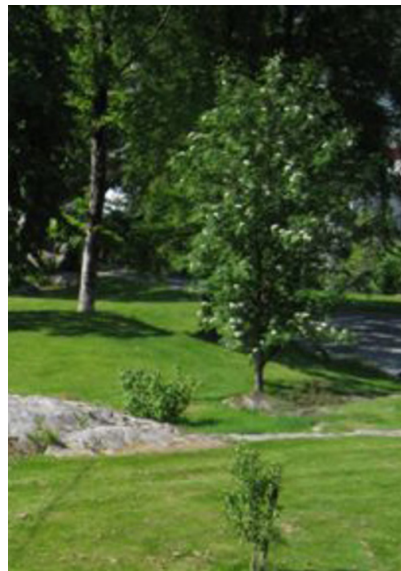
Fra baksiden av hovedfløy. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Sengebroen fra hovedfløy og ut. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

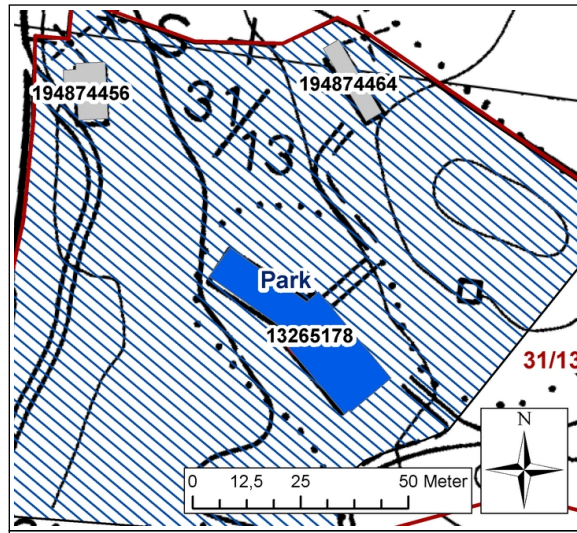
Utsyn mot fjorden. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Fra parkanlegget. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HV Helse Fonna HF
GAB nr:	13265178
Gnr/bnr:	31/13
Oppført:	1933
Byggherre:	Hordaland fylke og Jondal kommune
Arkitekt:	Torgeir Alvsaker
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Regulert:
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Tofløyet bygg med sidefløy skråstilt på hovedfløy i panelt bergensklassisme. To etg., panelt bindingsverk m. vestlandspanel over høy støpt og pusset sokkel i fallende terreng. Helvalmet tak begge fløyer. Hovedfløy med loftsetasje og takoppløft. Kobberkledd takrytter /ventilasjonspipe med spir på hovedfløy. Taktekking med rombeskifer. Krysspostvinduer i hovedetasjer, midtpost i sokkel, srossedelte med midtpost i loftsetasje. Heissjakt bygget til på østgavl senere år

Sammendrag bygningshistorie

Hovedbygget so ferdig ved utgangen av 1933, anlegget ble innviet 1. juli 1934 med røntgenutstyr og operasjonsstue. Eksteriøret er i hovedtrekk bevart uendret med opprinnelig panel og taktekking, men med unntak for påbygget heishus i senere år og nyere vinduer og dører. Innvendig romstruktur er i hovedsak intakt trolig med opprinnelige flater under nyere platekledning. Noen endringer av bl.a. bad/toaletter. Himlinger 1. og 2. etg. trolig opprinnelige.

Bygningshistorikk

1933	Bygget ferdig
1934	1. juli innviet
1957	Tatt i bruk som psykiatrisk sykehjem
1992	Skiftet navn til Jonatunet
2000	Døgnavdeling Odda distriktpsykiatriske senter (fra 2003 Odda/Kvinnherad DPS)

Vern

Formål:	Formålet er å bevare hovedbygget Jonatunet som arkitektur- og helsehistorisk viktig eksempel på mindre tuberkuloseinstitusjon fra mellomkrigstiden. Vernet skal sikre sykehusets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av de utvalgte interiørene er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer.
Begrunnelse:	Bygningen er typisk for mindre tuberkuloseinstitusjoner fra perioden. Hovedbygget er dominerende i anlegget. Sammensetning av fløyer med knekk i grunnplanen er et særmerket og karakteristisk trekk ved en rekke formålsbygde tuberkuloseinstitusjoner. I Jondal er hovedbygget delt i en større hovedfløy og en mindre og smalere sidefløy, en løsning som likner den som er brukt i Preståsen tuberkulosehjem i Sandefjord. Arkitektonisk er bygget et relativt sent eksempel på institusjonsbyggeri i bergensklassisme, inspirert av og tilpasset eldre panelarkitektur på Vestlandet. Utførelse vitner om høy kvalitet og bevisst formgivning med vekt også på mindre bygningsdetaljer.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og opprinnelige deler av interiøret.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
 Interiørnavn: Hele interiøret.
 Beskrivelse: Innvendig romstruktur i store trekk bevart trolig med opprinnelige flater under nyere platekledning. Himlinger 1. og 2. etg. trolig opprinnelige.

Hovedbygget på Jonatunet. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

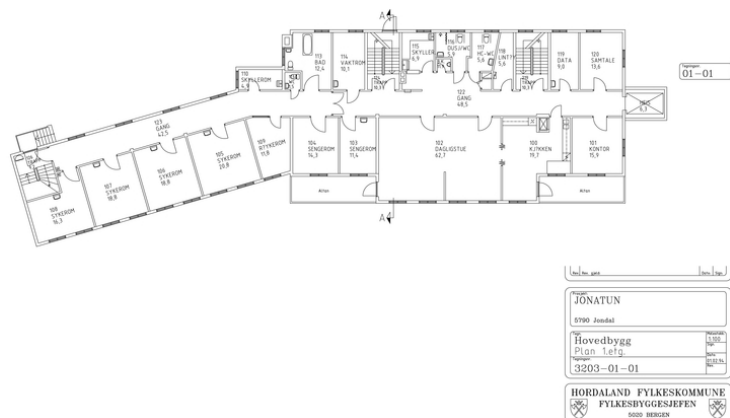
Sengebro hovedbygg. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

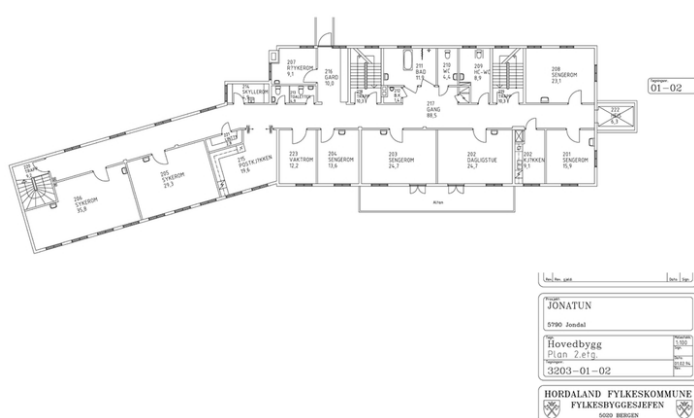
Inngangsparti øst . Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Hovedfløy bakside. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning hovedhuset, 1. etasje.

Plantegning hovedhus, 2. etasje.

Korridor 1. etg. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

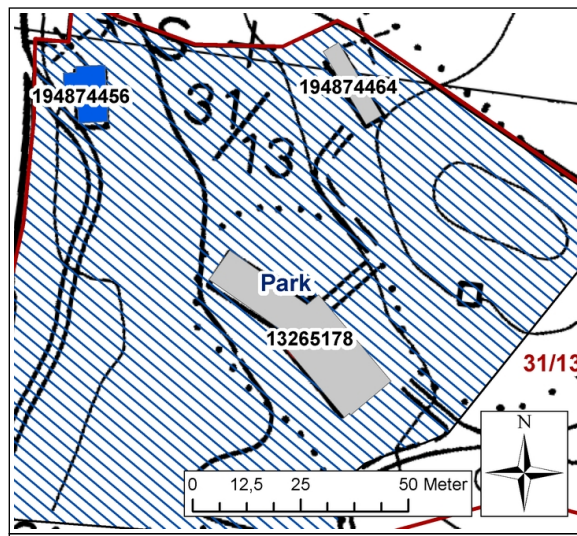
Korridor 1. etg. hovedfløy. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

BYGNING 9901353 Kapell/garasje

Kompleks 9900251 Jonatunet

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HV Helse Fonna HF
GAB nr:	194874456
Gnr/bnr:	31/13
Oppført:	1933
Byggherre:	Hordaland fylke og Jondal kommune
Arkitekt:	Torgeir Alvsaker
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Kapell
Regulering:	Regulert:
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulært bygningsvolum i én etasje langsetter bratt fallende terreng. Murt sokkel, panelt bindingsverk, saltak med skifer, kobberkledd ventilasjonspipe med spir på mønet. Detaljeringen er enkel, men i samme stil som hovedbygget. Kapell i den ene enden med inngang på kortvegg mot sør. Fire vinduer i kapell, stående midtpost, sprossetelt med blyglass på innsiden. Nyere kjøreport og to gangdører på østvegg. Sprossetelte vinduer, to-rams og firerams i øvrige deler av bygget. Tverrstilt garasjetilbygg med saltak mot sokkel på vestsiden.

Sammendrag bygningshistorie

Reist som kombinert kapell og garasjebygg, trolig ferdigstilt første halvår 1934. Kapellinteriøret senere endret, (trolig ca 1970). Se også hovedbygning.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare kapell og garasjebygg som helsehistorisk viktig eksempel på bygningstype og funksjoner for tuberkuloseinstitusjoner fra mellomkrigstiden. Vernet skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur fra 1933 og interiør i kapellet fra 1970-t. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av de utvalgte interiørene er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige bygningsdeler og nåværende overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt inventar.
Begrunnelse:	Bygningen utgjør et viktig eksempel på et typisk kombinert bruksformål for støttefunksjoner ved helseinstitusjoner i perioden. Kapellfunksjonen gjenspeiler også den høye dødeligheten blant tuberkuloserammete. Det er få bevarte kapeller ved mindre tuberkuloseinstitusjoner fra perioden. Det kombinerte kapell- og garasjebygget er en integrert del av det opprinnelige anlegget, og formspråk og materialbruk er ens med hovedbygget med bla. tilsvarende ventilasjonspipe. Til tross for delvis nyere panel har bygningen fremdeles formspråk, dimensjoner og materialbruk som gjør det til en viktig del av det helhetlige miljøet.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør i sin helhet samt interiør i kapellet
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Kapell
Beskrivelse: Stående veggpanel ubehandlet furu, brunt gulvbelegg. Himling med lys blått skrånende ytterfelt, hvitmalt platekledd med smalt dekorativt listverk. Dype lys lys blåmalte vindussmyg, omramming i engelsk rødt. Fløydør med speil, lysblå og grå. Alter i furupanel, frittstående lesepult i furu. Sittebenker jærstoler (2006).

A large, light-colored wooden building with a grey stone foundation and a dark roof, featuring a prominent entrance with a red frame and a small cupola on the roof. The building has several multi-paned windows and is situated on a grassy area with a forested hill in the background.

Jonatunet (Kapell)

Målsätt i: mm

Overall dimensions: 12750 (width) x 6000 (depth).

Internal dimensions (width): 2060, 2020, 3760, 4250.

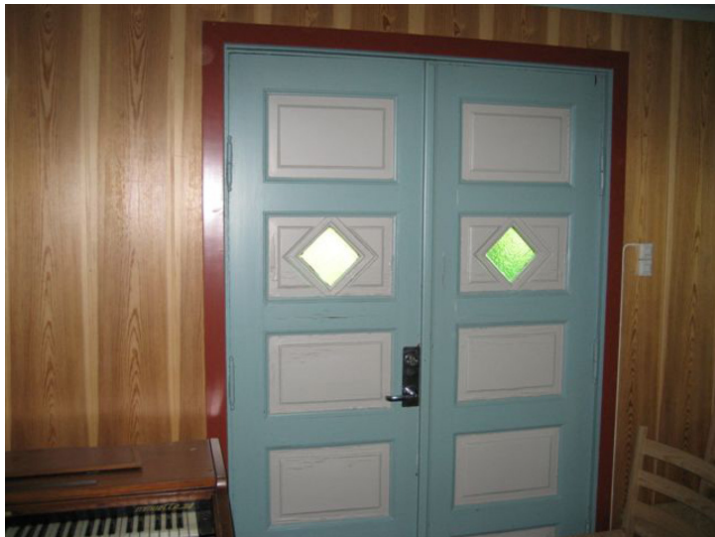
Internal dimensions (depth): 1850, 1100, 1270, 1000, 500, 700, 820, 700, 1570, 700, 720.

Section labels: Redskap, Div. lager, Garasje, Kapell.

Side 2

BYGNING 9901353 Kapell/garasje

Kompleks 9900251 Jonatunet

Døra til kapellet med orgel t.v. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Prekestol og inventar i kapellet. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

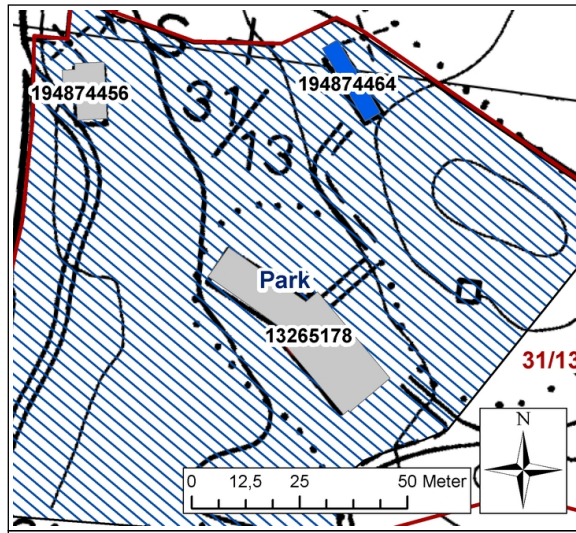
Kapell/garasje sett fra nord. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Interiør sett mot vest Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HV Helse Fonna HF
GAB nr:	194874464
Gnr/bnr:	31/13
Oppført:	1933
Byggherre:	Hordaland fylke og Jondal kommune
Arkitekt:	Torgeir Alvsaker
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Lysthus/paviljong
Regulering:	Regulert:
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Kurhall, rektangulær bindingsverksbygning på støpte pæler, pulttak med nyere platetekking, vestlandspanel, fem fag. Sammenhengende vindusbånd med smale rektangulære vinduer øverst i veggen i hovedfasade mot syd. Fem kvadratiske enrammstvinduer og to inngangsdører på hovedfasade, én inngangsdør kortvegg i øst. Snekkerverksted sekundært innredet i østre fag. Bygningen her mer funksjonalistisk preget enn de andre bygningene, med en enklere detaljering.

Sammendrag bygningshistorie

Frittliggende halvåpen kurhall bygget som del av opprinnelig anlegg. Trolig innkledd og tatt i bruk som uthus/lager da tuberkulosebehandlingen var opphørt ca 1960. (Eldre balustrade, trolig brystning til verandaer hovedbygg, lagret i snekkerverksted høsten 2006.)

Vern

Formål:	Formålet er å bevare kurhallen som sentral del av et helsehistorisk viktig tuberkuloseanlegg fra mellomkrigstiden. Vernet skal sikre gjenværende deler av kurhallens opprinnelige arkitektur og gjenanvendte materialer. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.
Begrunnelse:	Kurhallen er til tross for senere endringer et viktig eksempel på denne bygningstypen som var et helt sentralt og særmerket element på tuberkuloseinstitusjonene, men som idag er svært sjeldne. Senere endringer har ikke beskåret opprinnelig bygningsvolum eller medført vesentlige endringer i bygningens konstruksjon eller materialbruk. Kurhallen inngår som et vesentlig element i anlegget som helhet og som eksempel på en godt leselig historisk utvikling. Materialbehandling og utførelse er tilpasset hovedbygg og kapell, men enklere i utførelsen.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:	
Interiørnavn:	Interiør
kurhall/uthus	
Beskrivelse:	
Snekkerverksted lager i	
østre fag, lager/uthus i	
øvrige deler av bygget.	
Ekspontert bjelkeverk uten	
innerkledning.	

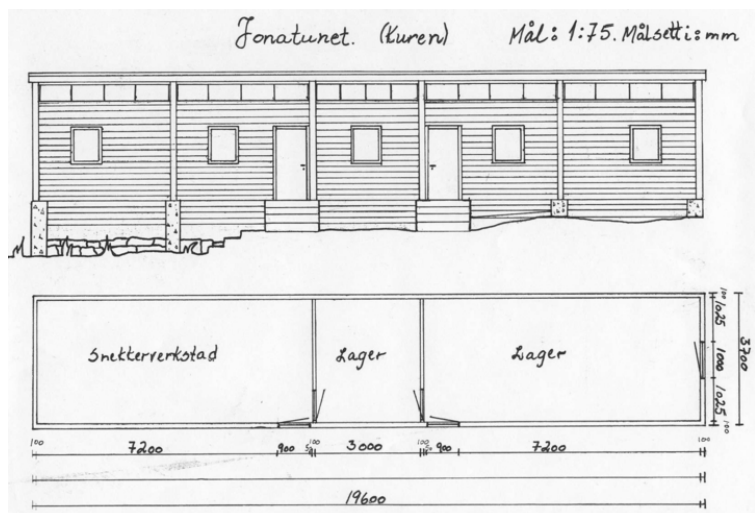
Kompleks 9900251 Jonatunet

Kurhallen sett fra vest. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Kurhallen sett fra vest. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.

Fasade- og plantegning.

Baksiden av kurhallen. Foto: S. A. Røed, Jonatunet.